

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 57.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
Közvető főberczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő
Stauber József.

Kedd március 14

Olasz tüzérség fokozott tevékenysége az egész Isonzó-arcvonalon.

Budapest, március 13. (Hivatalos.)
A főhadiszállásról jelentik:

Orosz hadszíntér:

A bésszarábiai harc vonalon és a Dnyeszter mellett az oroszok előretöréseit utasítottuk vissza. Egyébként nincs nevezetesebb esemény.

Olasz hadszíntér:

Az olasz tüzérség fokozott tevékenysége az egész Isonzó-harcvonalra kiterjedt. Délután ellenség egy támadását utasítottuk vissza Selznél.

Délkeleti hadszíntér:

A helyzet változatlan. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtó osztálya.)

Nincs jelentős esemény nyugaton.

Berlin, március 13. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Mindkét fél tüzérségének tevékenysége a megfigyelésre kedvező viszonyok mellett a harc vonal nagy részén igen élénk volt és a Maas mindkét oldalán egész Moselig nagyobb hevességgel tartott. A Somme mellett folyó járőrharcoktól és a Bois de Pretreben megghiusult kisebb francia támadástól eltekintve, nem volt jelentős esemény. Repülőink bőséges felderítő tevékenység kifejtésén kívül az ellenséges vasuti telepeket és szállás helyeket sikeresen támadták meg, főleg a Clermont-verduni vasut mentén. Három ellenséges repülőgépet megsemmisítettünk, kettőt közülük a Champagneban, egyet a Maas vidékén.

Keleti és Balkán hadszíntér:

A helyzet általában változatlan. Legfelsőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Takarodó.

Arad, március 13.

Ezt a kürtszót ismerjük már. Legutoljára akkor bugott, amikor Gallipolin szedte össze a sátorfáját az entente. Takarodó, visszavonulás, — és mégis úgy próbálják zugni, mintha diadat lenne. Ha verset szednének rá, ezt kellene rimbe szöni: senki, senki, nem tud olyan jól, olyan szépen visszatutnia, elvonulni, mint mi.

Most a verduni és a rheimsi francia csapatoknak szól a takarodó. Néhány napja még csupa győzelmi mámor, csupa elbizakodottság szólt belőlük. Nemzeti büszkeség övezte körül Petain generálist, a verduni vár védelmezőjét, akitől a várat sohase szerzik meg. És a közismerten bőbeszédű angol hadvezérek egyike már nyilatkozott is: csak had vérezzenek el Verdun falai alatt a németek, — azután mi kezdjük a háborút!

Lehet, hogy kezdik, — és ezt bizonyára legtürelmetlenebbül a szerencsétlen franciák várják, — de nem Verdunnél és nem Rheims-nél. A francia vezérkar, jelenti be a Daily Mail a legújabb diadalt, „stratégiai összpontosítás céljából,” Verdun és Rheims körül elrendelte az általános visszavonulást. A sajtó, teszi hozzá, a vezérkar elhatározását örömmel üdvözi. Ugyanolyan örömmel, mint a minővel a Gallipoliról való futást köszöntötte és a minővel, tavaly, az oroszok gyors visszavonulását elsőrangú diadalnak minősítette. Az entente-nak másféle diadalai nincsenek, — a retirádát tekintti bravuros stratégiai műveletnek.

Valami azonban mégis ellentmond ennek a nemzeti örömmek. Az angol lap jelentése szerint ez a visszavonulás „a várt segédc csapatok elmaradására való tekintettel” következett be. Ennek csak nem örülnek őszintén a franciák. És vajjon honnét várták ezeket a segédc csapatokat? Angliából, a hol az általános védkötelezettség is olyan nenezen szüli meg a narcképes sereget? Vagy Olaszországból, a hol eredménytelen maradt minden bizgatas, a mely arra akarta rávenni Salandrát, hogy Németországnak hadat üzenjen és a nyugati frontra csapatokat küldjön? Lehet, hogy innen is, onnan is, — a magara hagyott francia sereg, a legnagyobb erőfeszítés mellett is, irtózatos munka és szörnyűséges veráldozat áran se tudja a

németek támadását tovább állani. Othagyják Verdun, a bevehetetlent, othagyják az oly makacsul tartott rheimsi frontot és othagyják a nagy haditanácson oly tényszerűen megalkotott tavaszi oltenziva tervét.

Retirálj, retirálj... Így hangzik a takarodó igazi szövege. Hogy meddig tart ez az „önkéntes” visszavonulás, nem tudni. A térkép azt mutatja, hogy Párisig aligha lesz megállója. Ott, az bizonyos, minden erőt újból egybe tognak halmozni, minden municiót és energiát tűzbe tognak küldeni az ellenséggel szemben. De a fővárosát védelmező ország a hadjárásban oly erkölcsi hátrányba jutott, hogy azt még az se teheti jóvá, ha a főváros hosszú ideig sikeresen tudna ellentánni az ostromnak.

Szívesen osztoznunk a francia sajtó állítólagos örömeiben, amelylyel a vezérkar gyors „stratégiai átcsoportosulását” aláhuzza. Most már ismerősek vagyunk az ilyenekkel. Tavaly, amikor az oroszok gyors visszavonulási tudományát dicsőítette az angol sajtó, egy percig gondolkodóba estünk: vajjon nincs-e csakugyan ügyes sakkuzás, a győzők keletébe esése az ilyen visszavonulás mögött? És láttuk: az oroszok semmi hasznat nem láttak az állítólagos tervszerű visszavonulásnak, és az orosz földön hódított területek ma is a győzők birtokában vannak. A valóságot semmire hamisítja meg, mindig az vonul vissza, a ki meg van verve, és nem azért vonul vissza, mintha ezzel valami későbbi terve lenne, hanem azért, hogy a bőrét védje.

Retirálj, retirálj... Fog még ez a kürtjel szólni az ententének. Nem tudjuk hányszor, de talán nem nagyon hosszú idő múlva utoljára. Valamely pozíciót feladni és új pozíciót változtatni: akkor nem jelentene bajt a mikor még a sereg teljes erejében van. De a mikor az ország emberanyaga kimerítve, a hadsereg kitérítve, lefogyva, az országot védő erőtételek letörve, és a mikor azok a bizonyos, várt segédc csapatok mindig vagy későn, vagy egyáltalán nem érkeznek meg, akkor az ilyen visszavonulásban a teljes kudarc közeledik a betetőzéshez. Verdun és Rheims feladása után nem lehet messze az idő,

a mikor újra szól a francia csapatoknak a takaródó, a hosszan, fájdal-

masan, lemondóan bugó hang. Akkor már más a neve: *retinas*.

rosszat mond, a Preisz Jánosoktól halotta, az 6 betolyásuk alatt állt.

Preisz főhadnagynét Mannlicherrel verte az ura.

— Eltitolt zsúr a tárgyaló teremben. — A vád koronatanuja tévedett. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Nagyvárad, március 13.

A nagyvárad-i esküdtbíróóság Balázs Elnök törvénykezési elnök vezetésével folytatta Preisz Károlyné bűnügyét. A szombati napon lényeges vallomás nem történt. Vasárnap az elnök mellett a délutáni tárgyalást folytatta volna, de szünetet intézett a természet állandóan becsúfoló előkelő hölgyközönséghez és arra kérte, hogy legyen tekintettel a hely szentségére és ne rendezzen zsurokat a törvényszék főtárgyalási termében, mert abban élet- és halálról döntenek és olyan, mint az Isten háza. Az elnöknek ugyanis tudomására jutott, hogy a hölgyek a teremben szendvicset és süteménnyel táplálkoznak. Az elnök a leghatározottabban eltiltotta a teremben való zsurnázást.

(Kék lóttok a Mannlichertől.)

Vasárnap elsönek Koroknai Arndt, a nagyvárad-i hadapródiskola tisztii konyhájának szakácsnőjét haligatták ki.

Preiszné, aki onnan hordatta az ebédet, — mondotta Koroknainé, — gyakran átment hozzá a konyhába. Egy ízben sirva panaszkodott neki, hogy férje fojtogatta és emiatt el fogja őt hagyni. Az elnök kérdésére azt mondta, hogy Preiszné megadta neki a testén azokat a lóttokat, amelyek a főhadnagy bántalmazásából származtak.

Utána felolvasták a jelenleg orosz fogáságban lévő Vermes Ottó főhadnagynak a vizsgálóbíró előtt tett vallomását, amely nagyjában ugy ismertette a véres éjszaka történetét, mint a hadapródiskola többi tisztii tanára. Mivel Buday Elemér százados a fronton van a rendőrség eőta tett vallomása került felolvasásra. A százados, aki Preisz főhadnagy halála éjszakáján a hadapródiskolában tartózkodott és aki többedmegeval Preiszék lakására ment, vallomásában a következőket mondotta:

Hallottam Preisz Károly hangját: Jaj, segítség, megölte! Az első lövés után egy másodikat is halottam. Megszakításokkal azt felelte kérdéseimre Preisz: Megölte a feleségem, elől, mellettem Preiszné annyira felidit állapítban volt, hogy csak airt és jajgatott. Miért nem inkább én haltam meg, jajveszékelte.

Petöczy Erzsébet jelenleg Amerikában tartózkodik, a leány bonne volt Preiszéknek. Felolvasták vallomását.

Elmondja, hogy előtte Preiszék tartózkodtak voltak, mert ő mindig a gyermekekkel volt. Azt tudta, hogy féltékenyek voltak egymásra. Preiszne sokszor elmondotta, hogy az ura nem szereti őt. Egyszer jelen volt, amikor Preisz megölte a feleségét.

Preiszné: Mannlicherrel először főbeütöt, akkor elszedültem, az agyra estem, ott tovább ütött.

(Két kacér asszony.)

A következő tanu Vass Károly detektív. Ő bizta meg Preiszné az ura meggyógyításával. Azt mondta, azért van rá szüksége tudni, hogy van-e férjének szeretője, hogy megtudja, hogy anyagi baj az oka a férje bajának, vagy sem. Ha igen, szerez neki huszezer koronát, ha pedig a szeretője a gond oka, akkor elvállik tőle.

A Szalon-kávéházban (narmadrangu hely) két nővel találkozott Preisz. Az egyik egy őrmesternek a felesége. Két kacér asszony volt, az egyik teljesen züllöt, rendőri felügyelet alatt állott. Urnapján a székesegyháznál a főhadnagy szintén találkozott az őrmesternével.

Elnök: Hallomás utján mit tud?

Tanu: Egy tisztiszolga, aki Preiszéknek volt, azt mondta, hogy ő még nem látott ilyen életet, hogy uriember hogy bánhat így a feleségével.

Elnök: Egyszer, amikor az asszony elment, akkor is bizta magát Preiszné?

Tanu: Ficzek Emil ügyvéd kocsiával vitt el a Jókai Mór utcába, egy tiszthez. Holmesterhez. Elmondotta az asszony, hogy már nemcsak goromba hozzá, hanem veri is.

Elnök: Hát Preiszné után nem érdeklődött?

Tanu: Figyeltem és érdeklődtem, de az asszonyról semmi rosszat nem hallottam. Láttam, hogy szereti a gyermekeit és félti az urát.

A tanut vallomására megeestetik.

Az an Hamvay Elemér vallomását olvassák fel. A vizsgálóbíró előtt tett vallomásában ideges, abszormis nőnek mondja Preisznét.

(Semmit sem tud jól a vád koronatanuja.)

Ezután Preisz János építőmester, az áldozat nagyotja tett vallomást. A tisztii ur — így emlékezik az elhunytól — regény korában rendes ember volt, de aztán jött ez a szép házasság...

Elbeszéli, hogy több ízben adott kölcsönöket Preiszéknek. Nagyon könnyelműek voltak. Kétszáz koronás perzsaszőnyeg volt a lakásukban. Für was?

— Mennyi vagyona van tanu urnak? — kérdi az elnök.

— Nekem? Van 130 000 korona vagyonom, de ossza-vissza minden szőnyeg a lakásomon harminchat forintba került.

Az öreg vallomása további folyamán súlyos ellenmondásokba keveredett. Kijelentette, hogy egyszer a főhadnagyné irt neki egy levelet, hogy segítsen rajtuk, mert ha nem segít, agyonlövi az urát.

Nagy nyugalanság támadt. Es egészen új, ismeretlen adat. Medvigy ügyész kapva-kapott rajta és indítványozta a levél lefoglalását és a bizonyítás kiegészítése végett az iratokhoz való csatolását.

— Ja, — mondta a tanu — azt csak én tudom, hol van.

— Bizonyos sz, — kérdi tőle az elnök — hogy az airt a levélben, hogy ha nem ad pénzt. Preiszné lelövi az urát? Ha a bíróság elrendeli a levél lefoglalását és nem sz foglaltatik benne, tanu urra súlyos következmények várnak...

— Ja, én nem tudom. En nem láttam. A feleségem mondta: *Ta is a Prif*...

Sápadtan állt fel Preiszné:

— A bácsiék mindig nagyon jók voltak. Sokat segítettek rajtuk. A némi különösen szeretett bennünket. Azt hiszem, a bácsi a mi

rosszat mond, a Preisz Jánosoktól halotta, az 6 betolyásuk alatt állt.

Az elnök (a tanuhoz): A mi elmondott, nem személyes tapasztalatok alapján mondotta, hanem a Preisz nővérektől halotta?

A tanu: Igen.

Preiszné kijelenti, hogy csak a tragédia után irt levelet, amelyben kérte, hogy ne töljék el, nem akarta férjét megölni. Olyan levelet, a minőt a tanu említ, soha nem irt.

A bíróság elrendelte a nevezetes levélnek a budapesti államrendőrség révén való beszerzését. A budapesti rendőrség le is toglalta Preisz építőmester budai lakásán a főhadnagynétől származó leveleket, de ezek közt nem talált olyat, amelyben azt irta volna, hogy agyonlövi az urát.

Tőzsdenyitás előtt.

(Az új szabályok.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Budapest, március 13.

Holnap lép életbe az új rend a börzén, a mely már a normális állapot felé kacsintgat. Ma még a társalgóban, holnap már a nagyteremben: egy kis séta az egész és mégis, egészen más az, ha az ember ott van és nem a konyhában kell ebédelni. A börzén is örülnek a költözködésnek s habár meglehetősen korlátozva lesznek a szabad mozgásban, mégis jól esik, hogy megadatott az autonómia részleges illúziója.

Ma, az utolsó napon, amikor még meg kell huzódni a társalgó amerikai karszékei közt, ugy tolyk az üzlet, mint akármely más napon. Tíz óra után kezdenek az emberek gyülekezni, féltizenegykor akad az első kínálat, minden öt percben létrejön egy-egy kötés, — különben semmi új. Az új rendbe már teljesen beletörődtek, már nem félnek annyira a „nagyügyönyökötől”, mert rájöttek arra, hogy nem is tognak olyan sokat keresni.

A tőzsdetanács hivatalosan nem érdeklik a dolgok iránt, hanem az egyöntetű tolerancia álláspontjára helyezkedik. Nem is lesz semmiféle formalitás: holnap egyszerűen kinyitják a nagytermet, amelyet alaposan kitisztogattak és délben látszólag már a régi hangosság és izgalom lesz urrá a börzén.

Ma délelőtt a bankok diszponensei még nem voltak láthatók s általában meglehetősen csöndben indult az üzlet.

Az bizonyos, hogy holnaptól kezdve a tőzsde forgalma lényegében mégis korlátozva lesz, mintán a magánforgalmat csak féltizenkettő és háromnegyedegy óra közt lehet lebonyolítani. Hogy ennek a magánforgalomnak a kereteibe csakis azok az értékpapírok tartoznak, amelyeket a budapesti tőzsde hivatalos kurzuslapja a háboru kitörésakor regisztrált, továbbá a magyar és osztrák hadikölcsönök és az azóta bevezetett papírok. Magánforgalom nem terjeszthető ki a valutára, a devizákra, a hivatalos listán felsorolt záloglevelekre és kötvényekre, határidőüzletet pedig egyáltalán nem szabad kötni s az üzleteket csak készpénztétel mellett lehet lebonyolítani. Hetenként kétszer kell bejelenteni a Girónak a megkötött üzleteket, amely azután megállapítja a leszámítoló kurzusokat. A differenciákat a Giró tizenhárom napján kell megfizetni.

Ezek a szabályok s a többi tizenegy pont meglehetősen bilinesbe veri a börzeembereket, ezzel szemben holnaptól kezdve mégis urak lesznek a magaz portáján.

Londonból idézik elő az olasz válságot.

(Bukik a Salandra-kormány. — Olasz offenzíva — a franciák érdekében.)
— Távirati tudósítás. —

Amsterdam—Lugano, március 13.

Amsterdam. Az olasz válságot Londonból idézik elő. Az olasz és angol kormányok között sürélődések voltak, mivel az olasz kormány nem akart hadat üzeni Németországnak. Az angolok eleinte ígéretekkel, később kényszerrel dolgoztak, de eredménytelenül, miért is most már a Salandra kormány megbuktatására és egy angolbarát kabinett alakítására törek-szenek.

A kormányválság.

Lugano. Az olasz parlamentben ötven-négyen iratkoztak fel a vitához. A Corriereben a nacionalisták vezére, Tederzon kifejté, hogy nem kívánják a hadüzenetet Németországnak, csupán a háborús tevékenység intenzívebbé tételét. Az intervencionisták egyelőre nem foglalnak állást a kormány ellen. Az Avanti szerint a kormány megegyezhet az intervencionistákkal. Gamanl volt konstantinápolyi nagykövét Turinba utazott, hogy tárgyaljon Giolittival és barátaival a megállapodjak velük.

Olasz—oros—angol offenzíva a franciák érdekében.

Zürich. Az olasz háborús párt sajtója tekintettel a verduni eseményekre — amelyeknek jelentőségét nem vitatják le — sürgősen követeli, hogy az oroszok, olaszok és angolok különböző harctereken egyidejűleg offenzívába menjenek át, hogy a franciák helyzetét így megkönnyítsék.

Az új olasz offenzíva.

Lugano. A Popolo d' Italia Cadorna tegnapi jelentéséhez megjegyzi: Az olasz hadsereg a látszólagos télienség után új, hatalmas offenzívát indít meg, felette fontos események vannak készülóban. Olaszország nyugodtan, a győzelembe vetett reménységgel néz eléjük.

Felújult a harci tevékenység az Isonzónán.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Az olasz fronton az egy idő óta tartó nyugalmat néhány nappal ezelőtt erős tüzharc váltotta fel, a melyet az olaszok fejtettek ki. Az olaszok tüzersegi működése az Isonzónán és Karintiában egyre erősödik. Az ellenség eleinte a Monte San Michele és a Col di Lana ellen tüzelt, most azonban a görzi hidtőre is kiterjesztü tüzersegi működését. A harci tevékenység felújulását valószínűleg az okozza, hogy miután a hegyek között hosszú ideig a lavinák és a hótömegek minden hadműveletet megakadályoztak, most, tavasszal a hótömegek gyors eltűnése lehetővé teszi a hadműveleteket.

Lugano. A Corriere della Sera és a Stampa haditudósítójának jelentése szerint, az olaszok új offenzívára készülnek. Olaszország, mint a Stampa, a rossz időjárás ellenére sem

szüneteltetheti addigi offenzíváját, mert arról van most szó, hogy a Verdunnál hősiessen küzdő franciákat segítsék.

A hadizónára szállítják a beteg olasz katonákat.

Lugano. Az olasz hadvezetőség elrendelte, hogy ha egy megbetegült katona otthon meggyógyul, mielőtt elszállítható, azonnal a hadizóna valamelyik katonai kórházába kell szállítani. A legutóbbi minisztertanács el fogadta azt a javaslatot, hogy azokat a katonákat, akik a front mögött teljesítenek szolgálatot, haladéktalanul aktív frontszolgálatra kell kirendelni. A minisztertanács még több szigorú intézkedést rendelt el a bukálok ellen.

Magyar nyelv a berlini egyetemen.

Budapest, március 13.

A Pester Lloyd jelenti Bernből: A porosz képviselőházhoz kérvényt nyújtottak be az iránt, hogy a berlini egyetemen magyar nyelvű tanszék állítassék fel. A kérvény szövege a következő:

— A tegyverbarátság és a szövetséges hüség idején ezen kívánság nem szorul alapos megokolásra. A tények maguk beszélnék. A berlini egyetemen nemcsak a nagy világnepek nyelveit és történetét tanítják, hanem a svéd, dán, spanyol, román, lengyel, török, arab, kínai, sőt tatár nyelvek is képviselve vannak. Most tehát becsületben kötelességnek látszik a nemet ifjúságnak alkalmat adni, hogy szövetségesünk nyelveit és történeteit megismerkedhessek. A nemesség nagyon keveset tud általában Magyarországról. Most, amikor gazdasági és ideális érdekeink Magyarországra irányulnak, megerkezett a pillanat arra, hogy ezen állapotot megváltoztassuk. Nem lehet tevékenység a szükségességet, hogy a tudományok lepest keu tartania a közérdekkel. Szövetségesünk nemcsak a magyarok, hanem a monarchia összes népei, ny határozatot, amely a tárgyi szükségnek megfelelő, halavat tognak üdvözölni.

TORVENYKEZÉS.

§ A vesztegető dohánykertészek. Több-ször megemlékeztünk már arról a bűnügyről, amelynek hősei a kártólai pénzügyőri őrség néhány tagja, Hegedűs Ignác és társai voltak. Hegedűsék házkutatás ürügye alatt megjelentek a megyei dohánykertészeknél s aztán 8—10—20 korona ellenében előállítottak a motozástól. Hegedűs: az aradi törvényszék gyorsított eljárással 2 évi börtönre ítélte, míg a megvesztegetés vétségével vádolt 40—50 dohánykertész közül a legtöbbet felmentette. A dohánykertészek közül hárman az előző tárgyaláson nem jelentek meg. Ma itélkezett fellettük a törvényszék s mindharmukat felmentette.

§ Bírósági kinevezések. Zobel Gyula dr. aradi törvényszéki jegyzőt a király a nagyarádai járásbíróhoz aljárásbíróvá nevezte ki. Zobel Gyula dr. a háború kitörésekor katonai szolgálatra jelentkezett s vitéz harcai közben orosz fogságba esett. Ott érte az előléptetés. Az igazságügyminiszter Fekete Jenő dr. kisjenői járásbírói jegyzőt a kisjenői járásbíró-ság mellett alkalmazott ügyészszéki megbízottinak állandó helyetteséül rendelte ki.

§ Száz koronás vesztegetésért tizenegy napra fogház. Nyegrú Tódorné ácsvai lakos ellen az egyik megyei esendőrség lopás miatt vizsgálatot indított. Nyegrúné erre felkérésre az őrséget s 100 koronát adott át neki azaz, hogy a vizsgálatot szüntesse be és ne tegyen ellene feljelentést. Az őrséget jelentést tett az ügyről s Nyegrúné ellen megvesztegetés kísérlete miatt eljárás indult. Az aradi törvényszék ötös tanácsa ma itélkezett Nyegrúné felett a gyorsított eljárás szerint. A törvényszék az asszonyt 14 napi fogházra és 40 korona pénzbüntetésre ítélte, elrendelte továbbá a bűnjelként lefoglalt 100 korona elkobzását.

§ Új közjegyző. Az igazságügyminiszter Román István dr. nagybálmágyi gyakorló ügyvédet Körösbökenybe királyi közjegyzővé nevezte ki.

LEGUJABB.

Erkezett éjje! 3 órakor.

Bécs. Királyunk Conrad báró vezérkari főnököt hosszas magánkihallgatáson fogadta.

Lugano. Pasies a trónörökösrel és a külügyminiszterrel Rómába utaznak. Kölcsönt akarnak. Beutazzák az összes entente-fővárosokat, hogy az állítólag 170,000 főnyi kortui szerb hadsereg részére szükséges anyagi erőket előteremtsék. A szerb államkincstár ugyanis teljesen kiürült.

Rotterdam. Londonban és Manchesterben viharos napgyűléseken a kormány lemondását követelték, aztán nagy tüntető körmenetet tartottak.

Páris. Gallieni hólyaghurutban szenved és senkit sem fogad. Utódjául Liantey tábornokot, Marekké kormányzóját emlegetik.

Rotterdam. Londonból táviratozák: A legutóbbi Zeppelin támadás magánvagyonokban két millió háromszázötvenezer font sterling kárt okozott.

Páris. A New-York Herald párisi kiadása Németország es az Unio viszonyat válsagosnak jelzi. Az angolbarátok attól tartanak, hogy az Unio ügyemet a mexikói események teljesen elterelik a nemet válságról.

Washington. Az Unio elkérte Angliától a kereskedelmi hajók kapitányainak szóló bizalmas utasítások másolatait. A német emlékirat átnyújtása óta ez az első lépése az Uniónak.

Szatonki. A francia tiszték szerint az entente hadvezetősége elrendelte, hogy Vernianál és Szeresznél hadállásokat építsenek, mivel a központi hatalmak támadását nem Monastir, hanem Xanthi irányából várják.

Visszavonulnak a franciák Verdun-nél és Reimsnél.

— A francia vezérkar elhatározása. — Páris kétségbeesett. — Veszélyeztetve van a második francia vonal is. —

Páris—Berlin, március 13.

London. A Daily Mail jelenti: A francia nagy vezérkar elhatározta, hogy tekintettel a várt segélyrepatok elmaradására s a németek támadásainak fokozott hevesességére, stratégiai átcsoportosítás céljából Verdun és Reims körül elrendelik az általános visszavonulást. A sajtó a vezérkar elhatározását örömmel üdvözli.

Nyugtalanítják a franciákat a hivatalos jelentések.

Gent. A Corbeaux-bois-ban és a Cumeres erdősegen szenvedett súlyos veszteségek erősen lehangolták a párisi szakkritikusokat. Előzőleg ugyanis hasabos cikkekben méltatták az erdős régiók jelentőségét. Felette nyugtalanítólag hatott Joffre mai jelentése, a mely egyetlen szót sem emlekezik meg a bethincourti fontos szakasztól, a melyet ep ezert a kritikusok a francia védelem szempontjából elveszítettnek tartanak. Nehányan azt reményítették, hogy Joffre a Reimsről keletre kellemeletlenül volt helyzetére vonatkozólag pontosan ad jelentést, de ez a remény nem teljesült.

Veszélyeztetve a második védelmi vonal is.

Paris. A Midi kitérli, hogy Petain tábornoknak a Morthomme magasztalt minden aton meg keit tartania, mert ellenkező esetben a második védelmi vonalat is tet keti aani.

Német sikerek a francia hivatalosban.

Páris. A ma délután három órakor kiadott hivatalos jelentés a következő: A németek a Woerthe sikon hatalmas tüzérségi előkészítés után Eux-ól északra az etaini utvonalnál egy kis átokrészt elfoglaltak.

Az éjjel tizenegy órakor kiadott hivatalos jelentés a következő: Verduntól északra gyalogsági harcok nem voltak. A Maas mindkét partján kölcsönös heves ágyuzás. Sennheimnél, valamint az Argonnokban egy-egy német repülőgépet lelőttünk. Pilótáik megnáltak. Etain környékén tizennyolc légi harc volt. Az ellenséget mindannyiszor visszavonulásra kényszerítettük.

Horus a párisi politikai helyzet.

Gent. A párisi politikai helyzet borús. Gallieni hírtehen megbetegedése nek hite a taradsagosan reentartott optimizmust alaasta. Szocialista kördökben nagy a csarodas a tizennyolc évesek behivasa miatt. Herve emlékeztet arra, hogy nemregiben azt kerte, hogy Anglia potolja a francia front veszteségeit, hitchenor azonban elutasította a keteimet. Ketségeien, hogy nemsokara a tizenhet éveseket is behivják, mert a verduni csata meg sokáig eltarthat.

Ennek legközelebbi következménye a francia gazdasági élet teljes bomlása lenne.

A verduni veszteségek.

Amsterdam. Verdun védelmezői a legfelsőbb hadvezetőségtől parancsot kaptak, hogy a veszteségeket lehetőleg csökkentésék.

Amsterdam. Londonból eredő megbízható adatok szerint a franciák Verdunnál eddig több mint százezer embert veszítettek. Ugyanebből a forrásból közlik azt is, hogy a franciák Verdun mögötti második védelmi vonala már erősen ki van építve. A franciák hátsó összekötő vonalait a németek állandóan tűz alatt tartják.

Angol mosakodás.

Rotterdam. A Reuter jelenti az angol főhadiszállásról: Az angol hadsereg pontosan végrehajtja a szövetségesek főparancsnokságától rá bízott feladatot. Megvédelmezik és megtartják az angolok frontjukat, nyugtalanítják az ellenséget, előkészületeket tesznek, hogy adott pillanatban teljes erővel támadhassanak.

Végső stádiumban az orosz teljesítőképeség.

— Nem bírja el az orosz ipar és kereskedelem a háborút. —

Távlati módosítás.

Csernovic, március 13.

Egy Oroszországból Románián át hazatért nagykereskedő, aki Besszarábiában és Észak-Oroszország több városában tartózkodott, tapasztalatairól érdekes módon számolt be.

A besszarábiai orosz offenzíva teljes kudarcát után, — mondotta — az orosz arisztokráciát a tökéletes lemondás érzése fogta el. A háború gyors befejezéséért hónapok óta folytatott a megelégedésen erős agitáció volt részben Goremykin bukásának is az oka. Az elégedetlenség megnyugtatására az orosz hadvezetőség új tervet dolgozott ki, melytől a végleges döntés függ. A pétervári nemesség és a nagyiparosok körében a helyzetet rendkívül pesszimistikusan utéik meg. Sok jel mutat arra, hogy Oroszország katonai teljesítő képességének végső stádiumában van.

Február 15-től 18-ig Moszkvában a kereskedővilág képviselői ülésztiek, hogy véleményt mondjanak a birodalom gazdasági helyzetéről. Bár a tárgyalás eredményét és határozatait titokban tartották, annyi mégis kiszivárgott, hogy az orosz ipar és kereskedelem nem bírja elviselni a háború hosszabb folytatását. Egy delegátus azt mondta, hogy véget kell vetni a háborúnak, mert különben a vég magától következik el. Arra a megjegyzésre, hogy az ellenség helyzete is hasonló, valaki ezt mondta: „Németország és Ausztria-Magyarország legutóbb nem ismerik fölre a helyzetet s a szerint eslekezzenek. Mi azonban áitatjuk magunkat s halgtatosan újabb terveket vatunk fel.

Mivel Oroszországban az összes évtolvamokat behívták, látszólag még gazdag emberanyag áll rendelkezésre, azonban teljesen hiányzik a kellő felszerelés és az organizáció. Nagy az elégedetlenség az amerikai és japán lézerszállítások miatt, mivel ezek nagyon csekély értékűek. Minden ameltett szól, hogy az orosz hadvezetőség a tavasszal fogja megkísérelni az utolsó offenzívát. Azt azonban még nem tudják, hogy ez az offenzíva honnan indul ki.

Filipescu küldetésének Oroszországban nagy figyelmet szenteltek, azonban nyíltan hangoztatták, hogy Filipescu nem az az ember, aki hivatott lenne a román nép nevében beszélni vagy megállapodásokat kötni. Általában az a benyomás, hogy Románia semmitéle kötelezettséget nem akar vállalni. Filipescu saját kijelentése szerint csak arra van felhatalmazva, hogy határozott követeléseket állítson fel, ajánlatokat azonban nem lehet. Ami az orosz nép hangulatát illeti, a tömegek teljesen apathikusak s csak azt kívánják, hogy a háború minél előbb véget érjen. Senki sem hisz immár az orosz sereg győzelmében. Szövetségesek közül a franciákat sajnálják, az angolok ellen azonban elkeseredett és gyűlölködő szemrehányásokat tesznek.

Nem ünneplik március idusát Aradon.

Az Aradi Népszavazás szerkesztőjétől.

Arad, március 13.

Az ezernyi nagy és tragikus esemény, az ezernyi bánat és baj között talán még szokványosabb a közéletet még is feltűző gondolat és gondossággal ápolják, sem lúnt fel, hogy ebben az évben semmi elbészítet sem történt Aradon március 15-ének megünneplésére, sőt a szabadságharc napot ez évben nem is fogják Aradon megünnepelni, legalább is nem a szokásos körtekek között.

A múlt március idusát ünneplik az országban, ünnepli azt Arad is. Evekkel eze őtt még nagyobb stíben a vértanú-szobor előtt játszódtak le az ünneplések, majd a városháza közgyűlési terme volt színhelye az ünnepi aktusnak. A törvényhatóságnak külön szerve, bizottsága, a hazafias ünnepléseket rendező bizottság, amelynek elnöke Kovacs Vince, gondoskodott arról, hogy a nagy történelmi napok, különösen pedig március 15-e és október 6-án Aradon is méltóan ülessék meg. Nemrégiben szóba is került a bizottság előtt március 15-e megünneplésének kérdése, azonban elhatározták, hogy az idén a város, illetve a bizottság nem rendez ünneplést, nem folytat be az ünneplés rendezését, még pedig azért nem, mert a Kossuth-asztaltársaság ép március 15-én szándékozik leleplezni vasvitéz-emlékművét s a leleplezéssel kapcsolatos ünnepepekkel ülnek meg majd egyuttal március 15-ét.

Időközben azonban a Kossuth-asztaltársaság megváltoztatta szándékát s különféle okokból vasvitéznek leleplezését elhalasztotta. Miatán így sem a város, sem pedig a Kossuth-asztaltársaság ünneplést nem rendeznek, az idén március 15-ének egyetlen külső jele Aradon a minoriták ünnepi miséje lesz.

Kérdés: intettünk e tekintetben Schwarz Zsigmondhoz, a Kossuth-asztaltársaság titkárához, aki a következő felvilágosítást adta:

— Tény, hogy a vasvitéz március 15-én akartuk leleplezni s a város ép erre való tekintettel elállott attól, hogy külön márciusi ünneplést rendezzen. A leleplezést azonban el kellett halasztanunk, részint, mert még nincs is kész, részint, mert a jótékony mozgalom előkészítési munkálatai nyocsenek befejezve. Hogy ezek után mi lesz a márciusi ünneplés, azt nem tudom. A Kossuth-asztaltársaság nem fog márciusi ünneplést rendezni, mert ilyet sohasem rendezett. Tudtommal a város sem készül rá s így március idusát mindössze egy esendes mise fogja jelezni.

Miniszterválság a Bratianu-kormányban.

— Costinescu pénzügyminiszter bukása. — Oroszország kémje a borsónyszékben.

Távirati tudósítás.

Bukarest, március 13.

Románia pénzügyminisztere, Costinescu exponált állása dacára se csinált soha titkot abból, hogy Oroszországnak testestől-lelkestől vazallusa, ellenben a központi hatalmaknak gyűlölettel eltelt ellensége. Costinescu nyíltan kiadta a jelszót, hogy Németországot ki kell éhezteni és régen átment már a köztudatba, hogy a háború ideje alatt mennyi akadályt gördített Románia és a központi hatalmak közötti kereskedelmi élet zavartalan lebonyolítása elé.

A romániai belpolitikai helyzettel foglalkozva, most a következőket írja a Marghilomanpárti, jól értesült „Steagul” Costinescu küszöbön álló bukásáról és a közte, valamint Bratianu miniszterelnök közötti ellentétek kiélesedéséről:

Costinescu — aki a román miniszterelnököknek mindenképpen bosszúságot akar szerezni azért, mert elvette tőle az import, export és kompenzációs bizottságokat, — panaszkodik, hogy Bratianu hasonlóan akar vele szemben eljárni.

Igy többek között azt állítja Costinescu, hogy a három Bratianu testvér, miután nem tudnak ellene egyenesen fellépni, a támadások egész sorozatát szervezik ellene, amelyeket úgy a kamarában, mint a szenátusban fognak egyidejűleg végrehajtani.

A parlamenti többség egyik képviselője oly komoly leleplezéseket tett, hogy ezek szerint Costinescu már csak nagyon rövid ideig lehet pénzügyminiszter, — mondja egy liberális képviselő — minden a pénzügyminiszteriumtól függő ügyekben kompromittálva van és pedig annyira, hogy ez már senki előtt sem titok többé; hogy továbbá mindent elvontak a keze alól, mivel miniszter-társai is gyanúsítják.

A Costinescu által a hadügyminiszteriumban személyesen elkövetett denunciació arra készítette az egész kormányt, hogy úgy járjanak el vele szemben, amint megérdemli.

Hitékes forrásunk még hozzáfeszti: „A román kormány nagyon einéző volt Oroszország kémjével szemben, aki már régen megkímélhette volna a miniszterek padját jelenlététől.”

Marghiloman a külügyi helyzetről.
Bukarest. A bukaresti lapok jelentik:

A plojesti konzervatív klub vasárnapi felavatása alkalmával Marghiloman Sándor, a párt elnöke beszédében nyilatkozni fog a külügyi kérdésben.

Kitizedték az ötvenezer vaggon termény árat.

Bukarest. Egy a „Dimineața”-ban megje-

lent brailai távirat arról panaszkodik, hogy a német—osztrák—magyar konzorcium még nem fizette ki ama termények vételárát, amely ezen kikötő kereskedőt az 50.000 vagonról szóló adásvételi szerződés alapján megilleti.

Ezt a hivatalos „Independance Roumaine”, a következő megjegyzés kíséretében cáfolja meg:

— A konzorcium egészen és pedig a szerződés aláírásakor kiegyenlítette a vásárolt gabona értékét, még pedig különböző bukaresti bankoknál eszközölt betétek után.

Elintézett dunai incidens.

Kimerítően beszámoltunk az elmúlt napokban a dunai Dragova szigeténél történt bolgár—román dunai határincidensről.

Vivoreanu román hadnagy két határkatonával őrzőjében bolgár területre került, a hol letartóztatták és Szófiába szállították. Két napi vizsgálat után most kiderült, hogy Vivoreanu letartóztatása térféltéren alapszik és ezért a bolgár hatóságok nyomban szabadlábra helyezték.

A román kormány lapja, a Vitorul kijelenti, hogy Vivoreanu letartóztatása indokolt volt, mert az bolgár területen történt. A Vitorul egyben emlékeztet a Flaminánán történt incidensre, amikor a románok tartóztattak le egy bolgár tisztet és hét bolgár katonát, akik román területre léptek.

A dragovai afér aktái ezzel a félhivatalos magyarázattal végleg lezárult.

Két havi fogházra ítélt tejhamisító.

(Harminc százalék víz a tejben.)

Távirati tudósítás.

Arad, március 13.

Pár nappal ezelőtt jelentettük, hogy Moldovan Odón rendőrhadnagy váratlan látogatást tett egy aradi tejkereskedőnél, Samu Lipótnál. A rendőrség pár héttel ezelőtt ugyanis arról értesült, hogy Samu Lipót a hatósági ellenőrzést elkerülve folytatja a tejkereskedést, úgy, hogy a kimérés helyét folytonosan változtatja, anélkül, hogy azt bejelentené. Napokon keresztül figyelte a rendőrség a tejkereskedő működését a múlt hét szerdáján Moldovan Odón rendőrhadnagy akkor lepte meg Samu Lipót a Simonyi-utca 7 számú ház udvarán levő tejkimérésében, amikor pár perc előtt kapott százyolovan liter tejet. Hecht Arnold t. b. főorvos megállapította a tejről, hogy az harminc százalék erejéig vízzel van. Moldovan Odón a kimérésben talált százhatvan liter tejet lefoglalta és azt megsemmisítette, és Samu Lipót ellen feljelentést tett a rendőrség büntető bíróságánál.

Ma tárgyalta ezt az ügyet Weil Károly dr. rendőrtisztogalmazó, rendőri büntető bír. Ezen a feljelentésen kívül Samu ellen még volt néhány panasz, melyek már hetekkel ezelőtt érkeztek a rendőrségre. Klemens dr. ezredorvos is tett feljelentést Samu ellen, aki a katonai kórházaknak is hamisított, sőt piszkos tejet szállított. Egy másik panasz pedig arról szólt, hogy Samu Lipót aránytalanul magas áron, ötvennyolc fillérért, mérte a tej

literjét. Végül a vádak közt szerepelt az is, hogy a tejkereskedő pár hónap előtt a Rákóczy-utcában nyitott tejkimérését a est bejelentette a rendőrségen. Itt csak kevés ideig mérte a tejet, ugyszólván hétről-hétre változtatta a tejkimérés helyét. Vásárlói az üzlet címét mindig a Rákóczy-utcában lévő lakásán tudták meg.

Samu Lipót a rendőrbíró előtt azzal védekezett, hogy a tejet nem ő hamisította meg vízzel, ő a tejet a termelőktől vette a valószínű, hogy azok a hamisítók.

A tanúhallgatások beigazolták a vádat és Samu Lipót a rendőrbíró két hónapi elzárásra és egy hónapra átváltoztatható ezerkétszáz korona pénzbüntetésre ítélte. Samu Lipót az ítéletet megtelebbzte.

Miért kellett Aradon

a záróra?

(Green Nándor főkapitány nyilatkozata. — Szerda éjszaka az életbeleptetes ideje.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 13.

Szerdán éjszaka egy óraker azon a kávéházban, amelyen van, le kell húzni a rollót. Ebben a pillanatban lép életbe a záróra rendelet. A hivatalos lapban megjelent szöveg azt mondja, hogy március 13-ika a nevezetes nap és mindenki azt hitte, hogy a rendes polgári számítás szerint a nap reggel kezdődik és mondjuk, hogy éjféltkor végződik. Tehát csütörtökre várjuk az éjjel élő gyászos éjszakáját. A háboruban a hatóságok pedánsan pontosak és a csillagászati nappárral a kezükben mérik az időt. Március tizenötödike szerdán éjjel tizenkét óraker bevégeződik és az utána jövő másodperccel már március tizenhatodika kezdődik. Még ezt az utolsó éjszakát sem hagyja meg a rendelet, amely vaskézrel meglojt mindent, ami a bűvés éjszakát széppé és kívánatosá tette. Nem szólunk a főváros éjszakájáról, amelynek az ország a jövő kolostori esendjét köszönheti. Talán tulhangos volt, talán sok veszedelemnek volt a forrása. Azonban a magunk éjszakáit, az aradiakat igazán sajnáljuk, mert a hogy mi láttuk, nem tudunk bennök oiyasmit feltedezni, ami az országot vagy a várost katasztrófa felé sodorta volna. Ha a bűn kell az embereknek, akkor bünt követnek el a becsukott ajtók és a spalettás ablakok megett. De ki merészelné azt mondani, hogy bűn éjszaka élni, mikor nem bűn éjszaka dolgozni, sőt kötelesség és kényszerű muszáj. Ki merészeli azt mondani, hogy az a közönség, mely Aradon a legmobilisebb formák közt mulatsággal, vidámsággal töltötte el az éjszakáit, hogy az bűnösök társasága? A főváros büneiért miért büntetik az országot? Oly kevéssé még sohasem volt indokolt az egyenlő elbánás, mint ez esetben. Miért a drákói szigor Aradon? Erre a kérdésre kért az Aradi Közlöny tudósítója választ Green Nándor főkapitánytól.

— A fővárosban a prostitúció rettentő elterjedése szülte meg a záróra rendeletet — mondotta a főkapitány. Ennek meggátolására semmitéle eszköz nem bizonyított elég hatásosnak. Az entente országai el vannak zárva és mindazok, akik testüket hajlandók áruba bocsátani, mind a hadak útjába esett magyar fővárost arasztolták el. A záróra rendelet nemcsak a mulatókat, a kávéházakat, hanem az utcákat is megtisztítja. Ha ezekben a helyiségekben nem lesz élet, akkor az utca is kihal

és a garni szállóknak a jelentősége is megváltozik.

— Nem lennék őszinte, ha azt mondanám, hogy a rendelet erkölcsösebbé teszi az embereket. Ez naivítás és az élet abszolúte nem igazolja. Azonban az bizonyos, hogy az a társadalmi osztály, amely ma a harmadrendű helyeket látogatja, az hasznát fogja látni. Most akármit teszünk is, még sem gátozhatjuk meg, hogy például a katonák ki ne maradjanak reggelig engedély nélkül. Habár igen megszorították a kimaradási engedélyeket, mégis találunk a rasziákon 15—20 olyan katonát, akinek nincs kimaradási engedélye. Ezek a harmadrendű helyek nagyon is elszaporodtak, sokkal több van belőlük, mint amennyi kívánatos. Ezek ellenőrzése a háboruban megcsappant személyzettel ma' nem lehetetlen. Ha azonban egy órákor be kell zárniok, akkor az a társadalmi osztály sokkal kevesebb veszélynek és bajnak lesz kitéve, mint eddig. Ebből is látható, hogy mennyire különbözik a főváros és a vidék élete. Nálunk a jobb helyek, a fényes helyiségek nem büntanyák, ezekkel a rendőrségnek édes-kevés dolga van. A hová Aradon az elit közönség jár, ott családi tragédiák, karrierok letörése nem történik...

— A záróra rendelet végrehajtását a rendőrség szigorúan ellenőrzi. Azok az egyszíntenciák, akiket sujt, sajnálatra méltóak, de majd rövidesen megtalálják a módját az új elhelyezkedésnek.

A Victória közgyűlése.

(Beszámoló a második háborus esztendőről.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, március 13.

A részvényesek élénk érdeklődése mellett tartotta meg vasárnap délelőtt a „Victoria” társak és hitelintézet XXVIII. évi rendes közgyűlését.

Ünnepi hangulatot kölcsönzött az aktusnak azon meleg ünnepeztetés, a melyben a nagy számban megjelent részvényesek a szolid pénzintézet vezetőségét és különösen Raicu Sebő vezérigazgatót részesítették, a ki nagy szakértelmével, tapintatos és előrelátó vezetésével a mai nehéz időkben páratlanul szép eredményeket ért el, megőrizve úgy a részvényesek, mint az ügyfelek érdekeit is.

A közgyűlésen Ciorogariu R. Román szeminariumi igazgató, igazgatósági alelnök elnökelt, a ki meleg szavakkal üdvözölte a megjelent részvényeseket. Majd megállapítva, hogy 4225 drb. részvény képviselőben 1022 szavazattal bíró 83 részvényes jelent meg, a közgyűlést határozatképesnek nyilvánítja, a azt megnyitja. A jegyzőkönyv vezetésére Pap Vazut és Moldován Jánost, annak hitelesítésére Herbay Gyulát és Calniceanu Aurélt kérte fel, míg a szavazatszedő bizottságba Muscan Dömét, Grozda Aurélt dr. és Pascutiu Szilviusz dr.-t választották meg.

Ezután Raicu Sebő vezérigazgató felolvassa a nagy gondtal és alaposan megvizsgált igazgatósági jelentést, amelyben így számolt be az intézet életéről:

A világháború forgataga, hosszú tarlalmával, és a mióta minden tegyveres szolgálóra alkalmas tért kiragad tűzhelye köréből és gazdaságából a harctérre szölit, erős nyomást gyakorol a zavaros tüneteket idéző előgyálami, mint társadalmi életünkben, és egész gazdasági életünket sarkából felforgatta. Nincs gazdasági életünknek egyetlen porcikája

sem, a mely meg ne érezné a háboru természetes és mindent felülmuló hatását, a mely sajátos természetes erejével halomra döntött minden, a békés idők kényelmében felállított gazdasági kombinációt és elméletet. Ezen, az egész világra nézve legfontosabb időkben és ezen fatális események által teremtett veszedelmes körülmények között, nekünk is nagy kötelességeink voltak és vannak ma is, a melyek több gondosságra és különös elővigyázatra kényszerítenek mindennel szemben a mi körülöttünk történik és intézetünkkel összefüggésben van.

Ha hazánk ellenségei által reánk kényszerített háboruban elért sikereinket és mint földművelő állam kifejtett ellenállási erőnket tekintjük, — összehasonlítva, azt más országokkal és a blokád, kivétel-behozatal és fogyasztás minden ágazatát tekintetbe vesszük, lelki megnyugvásunk lehet, mert bebizonyosodott és mind jobban bizonyul be, hogy egy földművelő jelleggel bíró állam sokkal könnyebben viseli el a háborút és annak gazdasági nehézségeit, jövedelmeiben mindig kevesebb kárt szenved, mint egy tisztán ipari állam.

Nagyon természetes, hogy háborus időkben a gazdasági erők is — ép úgy mozgósítva lesznek, akár csak a katonák. A gazdasági élet mozgósítása, az ipari és kereskedelmi javak rekvirálása által felszaporodott fizetési eszközök, a termés és mindenféle jószág értékesítése pénzbőséget teremtett, amely azonban ismét a bankokban talált — lehet csak ideiglenesen — elhelyezést. Mindezek dacára s a változott viszonyok között is, hazánk gazdasági szervezete kitűnően teljesítette és teljesíti feladatát, mint a háboru lefolyásának fontos tényezője. A mily nagyok katonai sikereink, ép oly oszadatos eredményt ért el a monarchia a pénzügyi háboruban is, a mi népei öntudatának, lelkesedésének és áldozatkészségének élő bizonyítéka.

A kormánynak a háborus költségek fedezésére vonatkozó aláírási felhívásaira és az ügy sikere érdekében élénk mozgalmat indítottunk a három kibocsátásból intézetünkkel közel három millió korona értékű bankkölesont jegyeztek ügyfeleink s a melyekből intézetünk saját értékpapír-tárcájának gyarapítására félmillió korona értékűt írt alá.

A mi szorosan véve intézetünk tevékenységét illeti az 1915. üzletévbe, megállapítjuk a változott viszonyokból kifolyó tény: — a különböző befolyásoknak kitett ügyletekből való tartózkodásunkat, minek folytán csak kevés, de biztos és könnyen realizálható üzletet kötöttünk. A háboru súlya leginkább a lezártolási és jelzalog-kölesont ügyleteknél éreztette hatását. Ezen két üzletág forgalma, a nagy pénzbőség és a háboru által teremtett helyzet következtében kisebb volt, mint az előző években. A mérlegben szereplő jelentéktelen összegű visszleszámitolást és a hadikölesont lombardozását — amelyet csak ámenetileg vettünk igénybe — még ez év elején teljesen kiegyenlítettük, úgy, hogy sem váltóink nincsenek forgalomban, sem pedig lombardozásunk nincsen. A háboru egész tartama alatt a folyó ügyek rendezésére és biztosítására törekedtünk úgy a központban, mint a fiókoknál. A harctéren levő ügyfeleinkkel szemben előzetekénységünkkel a végletekig mentünk.

Beteteink két és fél millió korona emelkedéssel a 16,504.000 koronát kitevő jelentékeny összeget érték el. Ezen örvendetes eredményt mindenesetre nemcsak a pénzbőségnek tulajdoníthatjuk, hanem a közönségnek intézetünk

irányában táplált nagymérvű bizalmának is köszönhetjük. S hogy betevőink ezen intézetünk iránt tanúsított kitűnő bizalmát honoráljuk, azt hisszük illő, hogy tartalékainkat a jövőben is mind nagyobb mérvben gyarapítsuk. Kellemes kötelességünknek tartjuk jelenteni, hogy ezen nehéz megpróbáltatások idején nem csak, hogy nem nyultunk tartalékalapjainkhoz, hanem olyképp gyarapítottuk azokat, hogy minden időben intézetünk tevékenységének és fejlődésének alapjai legyenek. Alapjaink a lefolyt évben a 59.955 korona 67 fillérayi dotációval a 2,250.984 korona 87 fillért kitevő jelentékeny összegre emelkedtek.

Isten segítségével, rövid időn belül és intenzív, becsületes és szakosított munkával az Önök alapjai elérik az öt millió koronát.

Az intézet aktív vagyona 23,531.140 korona 57 fillér, míg az egész év forgalma 348,916.711 korona 46 fillér.

Ezek után különös meglepéssel terjesztjük elő az 1915. évre szóló szolid, reális, mobil és likvid mérleget 394,906 korona 58 fillér tiszta nyereséggel. A nagy és nehéz idők teljes tudatában kérjük Önöket, hogy az igazgatóságnak összes indítványait fogadják el és ez évben is szavazzanak meg jótékony célra 10,000 koronát.

Jelentjük továbbá, hogy tisztviselőink közül 32 van be sorozva, akik közül 26 a harctéren teljesíti hazafiai kötelességét. Örömmel jelentjük, hogy a magas kormány kérelmünkre és az itteni kereskedelmi kamara előterjesztésére, felmentette majd valamennyi osztályfőnökeinket úgy a központban, mint a fióknál is. Lithonmaradt tisztviselőink megcsappant létszáma nemcsak, hogy különös szorgalommal teljesítette kötelességét, hanem úgy a központban, mint a fiókoknál is éjjel-nappal azon dolgozott, hogy az intézet ügyei rendben legyenek, különösen a múlt évi zárlatoknál. Ezek után fájdalommal jelentjük, hogy Arjoca Vazul nyugdíjas tisztviselőnk ekköltözött az élők sorából, míg Rusu Péter a harctéren hősi halált halt. Ezen hűség és jó tisztviselőink emlékét kegyeletel őrizzük megőrizni.

Ezek után van szerencsénk jelentésünk igazolására üzletágainkról a következő táblázatot bemutatni, mely szemint beteteink átladéka 2,500.000 koronával 16,504.831 korosa 76 fillérre emelkedett, váltóiroánk átladéka 14,883.658 korona 45 fillér, jelzalogkölesontaink 2,458.211 koronára rugnak, folyószámla előlegeink 3,346.030 korona 27 fillérre emelkedtek, a lombard kölesontok átladéka 82.656 korona. Az összforgalom 348,916.711 korona 46 fillér volt az intézetnél.

A tiszta nyereség felosztására a következő javaslatot terjesztette elő az igazgatóság: 10 százalékos osztalékre fordítottassék 250.000 korona, az alapok gyarapítására 46.154 korona 3 fillér, az igazgatóság, a felügyelőbizottság, a vezérigazgató és tisztviselői kar jutalékára 51.282 korona 20 fillér, jótékony célra 10.000 korona, míg a fennmaradó 37.470 korona 35 fillér vitessék át új számlára.

A közgyűlés lelkes éljenzéssel fogadta az igazgatóság jelentését, majd a felügyelőbizottság jelentésének felolvasása után egyhangulag elfogadja az igazgatóság összes indítványait, részvényenkint 20 korona 10 százalékat — állapítván meg a megadja a szokásos telmentvényt.

Attérve a napirendre tűzött választásokra, az igazgatóságba egyhangulag Ciorogariu Románt és dr. Demian Aurélt választották meg, a felügyelőbizottság tagjai pedig dr. Ispravnic Sever, dr. Ardelean Kornél, dr. Nemet János, dr.

Vessa György és Givulescu Procop, a bírálótársaságban pedig: Ardelean János, Bodea János, Bogdan János, dr. Burdán Tivadar, Ciorogáriu Vasul, Comsa I. Péter, Cuparescu Zaharia, Dobro Pál, Georgia János, Grozda D. Károly, Herbay Gyula, dr. Hotaran Jakab, Leu Procop, Lucuta Mihály, Mágos Todor, Memete Todor, dr. Montia Emil, Motiu Teodor, Motorea Romulusz, Muscau Dóme, Paploviu Ignác, Popovici Dóme, Puroáriu György, Raicu Demeter, Rocsin Miklós, Serb Gerasim, Stefanuliu Janku, dr. Sturza Márius.

Urs Illés, Vancu Péter és Zigre Miklós lettek. Majd dr. Lázár Aurél részvényes meleg szavakban mondott köszönetet az igazgatóság-nak és különösen Raicu Sebő vezérigazgató-nak, mert az ő önfeláldozó munkásságának, energiájának és szakzerű vezetésének köszönhetők az elért szép eredmények, ugyszintén az igazgatóság-nak és a tisztviselői karnak azon szorgalomért, hűségért, lelkiismeretességért és fáradhatatlan munkásságért, amelyet mindenkor, de különösen a mai nehéz időkben az intézet iránt tanúsítottak.

tellenül 30 fillért jövedelmezne, ha pedig két szobás lakás áll rajta, akkor 28 korona az adóhozadéka. (=)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Kedd: Begovitz táncos-pár felléptével „Zsuzsi kisasszony”.

Szerda március 15-én: Diszeladás „Bánk Bán”.

Csütörtök: Zilahyné S. Vilma felléptével: „A Császárné”.

Péntek: Zilahyné S. Vilma felléptével: „Luxenburg grófia”.

Szombat: délután: Ifjúsági és népies előadás: „Gyimesi vadvirág”. Este: Engel (Kálmán) Sárka felléptével „A Tanítónő”.

Milyen hasznot jelent Aradnak a telek-értékelés

— Érdekes parcellázási esetek Aradon. — Hét korona helyett hatvankétezer korona haszon. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 13

Néhány nappal ezelőtt Pikler J. Gyula dr. Aradon tartott előadásában kiválóan azt kívánta, hogy a városok térjenek rá a németországi rendszerre: az ingatlanok értékelésére, mert ezzel eltüntethetők a polgárságot sújtó magas pótdadók. Ha a városok területén lévő ingatlanokat nem engednék parlagon heverni, hanem értékük szerint megadóztatnák, akkor vége szakadna a telekspekulációnak, mert mindenki igyekeznék, vagy beépíteni a telkét, vagy pedig szerényebb áron parcelláztatni.

Hogy mit jelent speciálisan Aradra nézve az, ha az ingatlanokat értékük szerint adóztatnák meg, erre vonatkozólag Turay János városi elszámvevő, kataszteri nyilvántartó a következő igen figyelmes méltó adatokat közölte az Aradi Közlöny rendelkezésére:

— Aradon számos olyan telek van, — mondta — amelyre a parcellázási engedélyt megadta a város. A parcellázás megtörtént, azonban az ingatlanok még nem adták el különböző okokból. A háború volt a legfőbb oka annak, hogy az eladásokat nem lehetett végrehajtani, azonban sok esetben az is akadály volt, hogy a tulajdonos tulajdonán akarta értékesíteni a telkét. Az eladásra váró parcellázott ingatlanok a következők: Zubor Andor 1202 négyszögletes ingatlana, amelyen átlag 120 négyszöglet egy házhely. Ez a Szent Antal-utcában van. Az ugynevezett Mosócsy-telepen még mindig van vagy 4-5 hold eladatlan házhely. Ezen a telepen már 56 holdnyi házhelyet adtak el. Hogy a telek ára mennyire befolyásolja a parcellázás keresztülvételét, azt a Mosócsy-telep dokumentálta legjobban. Amíg egy négyszöglet ára 2 korona volt, addig valóságos elkaptoktat 40 holdat, amikor azonban 8 koronára emelte fel őket, már csak nehezen tudta eladni. — Az Ingatlanforgalmi és Parcellázó banknak a pécskai-ut (helyesebben Neuman Samu ut) mellett tizenhat holdja van, amelyen 150 öles parcellák állnak; ebből tudomásom szerint már eladtak tíz házhelyet. Érdekes, hogy milyen vevők aspiráltak itt a házhelyekre: egy fakereskedő, a kinek a telepét a beiterületről ki kell vinni; három huszárörmesier, egy sarkóraktáros.

— Gutzjahr Mihálynak két helyen is van parcellázása. Az egyiket, amely tíz hold, a tisztviselők részére parcelláznak. Ez a Simándi-ut mellett van. A másik a Kurticsi-ut mellett van és 30 hold a terület. Ebből 20 hold a vasutasoknak jutott; a vonatkiadó személyzet mintegy 20 házhelyet vásárolt meg. — Az Ingatlanforgalmi és Parcellázó Banknak 4 hold

földjét megvásárolta a Mozdonyvezetők Országos Bankja és parcellázta. Házakat is épített és úgy adta el az aradi mozdonyvezetőknek. A vasuti fűtőház környékén van Soicz Gyula 4 holdas telke, amelyet szintén parcellázott. Az a rész, amely nem volt szőlővel beültetve, olcsóbb volt és hamarosan elkel; a szőlősterület azonban drágább volt és nem kelt el. Goldschmiedt Sándor pécskai-uti 5 holdas parcellázott területéből még semmit se tudott eladni a háború következtében.

— Érdekes a Schreyer örökösök Boros Béni-tér 9. szám alatt lévő telkének a sorsa. Ez a három terület 1902. év óta kelt el lassankint. Az első házhely öle 52 koronájával kelt el, azután a legutolsót, amely talán a legrosszabb volt, 200 koronájával adták el. Sáriot Domokos néhai főkapitányának Ségában (a Kossoru-utcában) egy hold földje van parcellázva, de még nem tudott belőle eladni egyetlen házhelyet sem.

— Az adójövedelem szempontjából a városra nézve rendkívül jelentősége van annak, hogy egy-egy telek beépítve van-e, vagy parlagon hever. Soicz Gyula földje például adószempontjából ezer perccenttel jövedelmezőbb most, mint amikor szőlő-terület volt. A Schreyer örökösök telke most tizenötezer korona adót jövedelmez a városnak, holott beépítetlen állapotban holt tőke volt. Az Arad-megyei Takarékpénztárnak Erdélyi-uton volt 8 holdas telkén most 32 ház áll. A házak 8 ezer korona adót jelentenek a városnak, holott még tíz évvel ezelőtt alig 20 koronát hoztak. A városnak tehát mindent el kellene követni, hogy a telektulajdonosok minél gyakrabban parcelláztassanak. Azonban a telek szétdarabolást nálunk maga a város nehezíti meg, mert igen nagy követeléseket támaszt a parcellázatóval szemben. Azt kívánja például, hogy az új utcák világításáról, kövezéséről a parcellázató gondoskodjék és a mellett még adja oda a legjobb házhelyet a városnak iskola, vagy ovoda céljaira. Ilyen okok miatt hiúsult meg többek között a vágóhid mögött lévő Nacht Viktor-féle telek parcellázása is. Az ingatlan most mint legelő, vagy nádas igen alacsony adóösszeget fizet. Hogy mit jelent a városnak a beépített terület, azt a Minorita-palotával világíthatjuk meg legjobban. A legjobb föld, ha nincs beépítve, katasztrális holdankint 7 kor. 80 fillér adót jövedelmez a városnak. A Minorita-palota ezer öle tehát beépítetlenül 7 koronát hozna, így pedig 62 ezer korona adót hoz a városnak. A legkisebb területen állítva fel ezt a példát: száz öles telek beépí-

* Az utolsó Kölcsey-zsur. Kerek négy heti szünet után tartotta meg a Kölcsey Egyesület utolsó idei zsúriját, amellyel őszig kaput zárt a kulturpalotában. Különböző jótékonyosító előadások miatt jutott ilyen távolságra az utolsó előtti zsúriól az utolsó. A kitűnően sikerült előadás méltó befejezése volt az egyesület idei zsúrijának, szorongásig megtelt a nagyterem és ha még ki lehetett volna tolni a falakat, még mindig bőséggel akadt volna közönség. A szezon kilencedik zsúrijának első részét Sárossy Gyula aradmegyei költő emlékének szentelte a Kölcsey Egyesület. Zombory Andor főreáliskolai tanár olvasott fel a torradalom idejének híres postájáról, akinek száz éves születési évfordulóját ünnepelte meg a Kölcsey Egyesület ezzel az előadással. Zombory megkapó színekkel, elevenen és szép gondolatokkal vázolta a magyar költő sorsát, pályáját, azt a tragikumot, amely Sárossy életét átlingte. Az élvezetes előadást az óriási közönség zajosan megtapsolta. A zsúr másik részében a Kölcsey Egyesület múlt évi színmű-pályázatán díjat nyert egyik egyfelvonásost: Mendlik Béla „Rabói tanítónőjét” mutatták be. Mendliknek nem első színpadi munkája a kis darab. Nagyváradon két év előtt szép eredménnyel mutatták be „Dolores” című színművét. A „Rabói tanítónő” az oroszok máramarosi betörése idején játszik és izzó hazafias tüzsel, nemes lelkesedéssel telített gondolatai nem tévesztették hatásukat a kulturpalotában sem. A kis színmű címszerepét K. Kápolnai Juliska játszotta őszinte siker aratva átgondolt, szép alakításával. A többi szerepekben Várnai, Rozsnyói Ilonka, Delli, Hidvéghi járultak hozzá a sikerhez. A rendezést a kulturpalota tekintetben fogyatékos színpadának sok nehétségét leküzdve Hidvéghi végeste. A kis színmű előadói egyaránt nagy és megérdemelt sikert arattak.

* A színház hírei. Zilahyné S. Vilma csütörtökön lép fel először mint vendég és ez alkalommal „A császárné” operett címszerepét játssza, a melynek Budapesti előadásai-ban is Fedákon kívül csak Zilahyné-nak voltak nagy sikerei. Impozáns alakja, gyönyörűen iskolázott hangja, minden kepen biztosítják a nagy sikert. Pénteken a „Luxenburg grófia” Angelóját játssza, a mely szintén egyik legkedvesebb szerepei közé tartozik. Március 15. Diszeladásával ünnepli a színház március 15-ét, a mikor is Katona József „Bánk Bán”-ja került előadásra, a szerepekben K. Kápolnai Juliska, Zádor Ilonka, Szász Anna, Hidvégi, Delli, Várnai, Polgár S., Herold, Barics, Kertész, stb. Begovits testvérek táncoló művész-pár, a keddi „Zsuzsi kisasszony” előadása keretében két gyönyörű tancot fog bemutatni a közönségnek, mely iránt általános érdeklődés mutatkozik. Engel (Kálmán) Sárka újabb tenépie. Par napja csak, hogy „A Sarga Liliom”-ban ragadta magával az aradi közönséget Kálmán Sárka és a hét szombatián is-

mét fellép „A Tanítónő” szerepében, hogy újabb bizonyosságát adja széles tehetségének. A közönség a legnagyobb érdeklődéssel néz az újabb fellépés elé, a mely bizonyára csak fokozni fogja előbbi fellépésének sikerét. Partnerje Kertész Dezső lesz. Ifjúsági és népi előadás. Szombaton délután 3 és fél órakor tartja a társulat a legközelebbi ifjúsági előadást. Színpad körül „Onagysága ruhája.” Az összes előadásokra jegyek előre várthatók a színházi pénztárnál.

* Egy Svengáli. (Amerikai dráma az Urániában.) Hosszu szünet után egy amerikai képet mutat be a színház. Három felvonásos amerikai mű ez, rajta mindazok a jellegzetességek, melyek oly különös, eredeti hatásúak azokon a képeken, melyek a tengerentúlról kerülnek hozzánk. Hipnotizmus filmen, — voltaképpen ez a demonstráció az alapja a történeteknek. S a cselekmény feldolgozása egészen elüt attól, mint ahogyan európai rendezők vittek volna ki. Európai rendező bizonyára a teljes hangsúlyt pszichopatológiai tartalmára tektette volna a színműnek, az amerikai rendező azonban most sem tagadhatta meg a yankee-izlést s igyekezett oly burkot adni a tudományos magnak, amely nagyszabású és eszedítő. Roppant érdekes, lendületes történet a Svengáli s bár nincs vonatkozása a Trittyhez, amelyből tudvalevőleg fogalomná vált az egyik főszereplő, Svengáli neve, mozizerűbb és sokrétűbb is annál. — *Órult vagy lángész*, Lomorzó téma, mint a „De profundis” harmadik tétele, a Polo-gyár közismert kitűnő feldolgozásával legközelebb kerül bemutatásra az Urániában.

* Kiváló újdonságok Kerpel kölcsönkönyvtarában és zeneműkölcsönzőjében. 139

Kuropatkin — Hindenburg ellen.

(A japán háború megvert fővezére Dünaburgnál.)

Távírási híradás.

Zürich, március 13.

Kuropatkinnak az orosz északi hadsereg főparancsnokává való kinevezése alkalmat ad arra, hogy szembe kerüljön Hindenburggal. Két merében ellentétes hadvezér, mind jel emre, mind temperamentumra, mind pedig hadvezéri képességre nézve. Hindenburg olyan hadvezér, aki óriási akaraterjét, ügyes alkalmazkodó képességét és mérhetetlen tudását már bemutatta ebben a háborúban a tannenbergi és a téli mazuri csatákban. Kuropatkin, aki Mandzsuriában először alkalmazta nagyobb mértékben a pozíciós harcot, szintén hávoson számító, ügyes és táradhatatlan szervező hadvezér, aki azonban az utolsó pillanatban habozást mutat elhatározásaiban. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, ha összehasonlítjuk a két szembenálló hadvezért, hogy Kuropatkin volt a keletázsiai háború szerencsétlen kezű hadvezére.

Az orosz-japán háborúban Kuropatkin tagadhatatlan ügyességet árult el abban a harcmodorban, amelyet az oroszok mostan a Dűna mellett praktizálnak: a tiszta defenzívában. Ezt a kimerítésre számító stratégiát olyan sikerrel alkalmazta annak idején, hogy a japánok Tientsinnél abba a helyzetbe kerültek, hogy éppen olyan kívánatos volt nekik az amerikai békeközvetítés, mint akár csak az oroszoknak. Amidőn a mukdeni csata után felmentették a főparancsnokság alól, alárendelte magát az új főparancsnoknak, amivel olyan jellembeli erényt árult el, amint az újabb háborúban csak Canrobert részéről történt, aki tudvalevőleg a Kriemhild-nél önként adta át a főparancsnokságot a sokkal emergikusabb Foisiernek.

A háború történetében gyakori dolog, hogy a hadvezérek képességét szerencsésen kiegészíti a melléje rendelt vezérkari főnök. Természetes, hogy még ebben az esetben is csak akkor remélhető a biztos siker, hogyha áthatja őket az ugynevezett „feu sacré” (szent tűz), a mely Nagoleont is áthatotta, mert csak így uralkodhatott a nagy tömegeken. Bár Nagy Sándornak, Cézárnak, II. Frigyesnek és Napoleonnak nem volt szüksége ilyen kiegészítő egyéniségre maga mellett, II. Frigyes mégis nagyon féltette vezérkari főnökének Winterfeldtnak elvesztését, valamint Napoleon sem szívesen nélkülözötte volna Berthier segítségét. A legszerencsésebben egészítették ki egymást Bücher és Gneizenau, valamint Radetzky és Hess. Maga Kuropatkin hasonló viszonyban volt az 1877—78-iki török hadjáratban Skobeleffhez és katonai hírneve éppen ettől az időtől kezdve dotálódik.

Lehetséges talán, hogy most Kuropatkin is megtaálja az orosz északi fronton a maga kiegészítő egyéniségét, amint hogy Hindenburg is már régen ráakadt a maga Ludendorffjára. A mostani időpont semmiesetre sem alkalmas még arra, hogy Hindenburg és Kuropatkin összehasonlításából végső következtetéseket vonjunk le. Erre majd csak akkor kerül sor, ha erejüket össze fogják mérni.

HIREK.

— A békési főispán kinevezése. Békésvármegye volt főispánja id. Kery Gyula néhány hónap előtt lemondott állásáról. A hivatalos lap egyik legközelebbi száma közölni fogja a legutolsó kéziratot, amellyel az uralkodó Békésvármegye főispánjává Ambrus Sándor alispánt nevezi ki.

— Kintzig János a Varjassy Arpád szoborbizottság vednöke. A Kölcsey Egyesület nagynevű elnöke elhunyt után nyomonan elhatározta, hogy Varjassy Arpád feledhetetlen emlékét a kupa-palotában szoborral örökíti meg. Az egyesület választmányának megbízásából ma Fényes Dezső kupa-palotai igazgató vezetésével Heppes Miklós, Kovács Vince és Rudnyánszky Endre tisztelegtek kintzig Janosnál Arad város főispánjánál, akit Fényes Dezső arra kért, hogy vállalja el a Varjassy Arpád szoborbizottság vednöki tisztét és támogassa a Kölcsey Egyesületet abban a törekvésében, hogy a szobrot mielőbb elkészíttesse. Kintzig főispán válaszában kijelentette, hogy készséggel vállalja a vednöki tisztet és mint a néhai Varjassy Arpád munkásságának tisztelője, érdemeinek ismerője, örömmel lesz azon, hogy a szobor létesítésének munkájában résztvéve hozzájáruljon emléke megörökítéséhez. — A szoborbizottság egyébként elhatározta, hogy egyelőre nem bocsát ki gyűjtőleveket, hanem ezen az úton is megkéri mindazokat, akik Varjassy Arpád munkásságát, lelkes egyéniségét, szeltni, becsülni tanulták, hogy a szoborra szánt összegeket a kupa-palotába Fényes Dezsőhöz, a szoborbizottság elnökéhez juttassák.

— Londonban elfogott magyarok. Londonból táviratozzak: Több száz németet, magyart és osztrákot elfogtak és Siuneybe fogják internálni őket.

— Esküvő. Sugár Károly, az Aradmegyei Takarékpénztár tiszviselője, az Aradi Lloyd-társulat titkára vasárnap délelőtt kötött házasságot Heimbach Jenny kisasszonnyal.

— Sulyos beteg aradi orvos. Ma este a budapesti személyvonattal a fővárosba szállították Adler Imre dr. cs. és kir. főorvost, Adler Andor fűszernagykereskedő öccsét, hogy ott megoperálják. A kiváló gyermekgyógyász, aki a mozgósítás első napja óta a déli fronton teljesít szolgálatot és a harctéren súlyos epebántalmakat szerzett. Néhány nap óta az orvos, akit aradi lakásán ápították, magasfokú lázban feküdt és a lehvott Bálint Bezsó dr. egyetemi tanár ma konszultumot tartott Auszterweil László dr. kezelő orvossal és arra az elhatározásra jutottak, hogy Adler drt egy budapesti szanatóriumba szállítsák, hogy ott megoperálják. A kiváló ember sorsa iránt általános részvételt viselteknek Aradon mindent.

— Kitüntetések. A király egy hagyó dártnak az ellenség előtt történt vitéz és eredményes vezetésének elismeréséül Kisjólavai Szabó Zoltán ezredesnek a hadidiszitményes harmadosztályú vaskorona rendet, Bálint Ferenc aradi tartalék kórházbeli tábori lelkésznek a lelkészi érdemkereszt második osztályát a fahér-vörös szalagon és Novkovic Lázárnak, egy aradi tartalékkórházhoz beosztott főorvosnak a koronás arany érdemkeresztet adományozta a vitézségi érem szalagján. Bonyhádi Bástát a 29. honvéd gyalogezredbeli orvosnövendék hadapródot a rancei fronton az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásáért az ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

— Beíltotta a belügyminiszter a Romanul. Megírta az Aradi Közlöny vasárnap, hogy a román nemzetiségi párt hivatalos napilapja, az Aradon megjelenő Romanul péntek óta megszűnt. A lap beszüntetésének okát Varjassy Lajos polgármester következő határozata magyarázza meg:

— A m. kir. belügyminiszter nr 32858—V. a. 1916. számú rendelete folytán ért. sitema Savu Constantin aradi lakost, mint a „Romanul” felelős szerkesztőjét, továbbá Luka Lőrincet, mint a lap kiadóját, a Concordia nyomdarszvénytársaságot, mint amely nyomdában ezen lap előállítva lesz, további szigorú ellenőrzés céljából Gr.én Nándor tőkapitányt, hogy a magyar kir. belügyminiszter nr tettebb hivatkozott rendeletével a m. kir. miniszterium 5484—1914. M. E. számú rendelete alapján az Aradon megjelenő s a Concordia részvénytársaság nyomdájában előállított „Romanul” nevű lap további megjelenését és terjesztését köziméneinek a hadviselés érdekeit veszélyeztető tartalma miatt tiltotta. A magyar kir. postának ily időközi lap részére előfizetésre szóló postautalványokat (cheque befizetéseket) felvennie nem szabad. A tilalom ellenére megjelenő lap példányait azonnal el kell kobozni és megsemmisítés végett a kir. ügyészségnek kell átadni. Aki az eltiltott időszakot kiadja, vagy terjeszti az 1912. LXIII. tc. 11. §-ának utolsó bekezdése értelmében büntetendő.

A Romanul eddigi kiadói a polgármesteri hivatalnál ma kijelentették, hogy Foala Popo-rai Roman címen kívánnak napilapot kiadni. A polgármester még nem hozott határozatot a bejelentésre.

— Adományok. Az Aradi Közlöny-höz Strifler Ferenc 2. népkelögyalozredbeli hadapród Bosznából 50 koronát küldött, hogy ezt az összeget a „Szenvedés utcai” szegény áva gyerekek részére juttassák el. A Herold család Kisszentmiklósól nehaj Bolyos István ravata-ára szánt koszoru m. gáltása címe 15 koronát küldött a rokoni katonák segélyeze-

mére és Gruber Honka Aradról 5 koronát a vak katonáknak. Az adományokat rendeltetési helyükre küldjük.

— Fölemelik a német újságok árát. Mint Berlioból jelentik, a németországi lapkiadók egységes elhatározással felemelték az újságok árát. Aprilis elsejétől kezdve 15—20 pfennigget, esetleg többel, magasabbak lesznek a havi előfizetési díjak. A kényszerítő szükségre hivatkoznak a kiadók, mert a háboruban óriási módon megrágult a papír, nyomda s a hírszerzés költsége. Külföldön ugyanilyen a helyzet. Franciaországban például olyan nagy a papírhiány, hogy a Journal, Matin, Petit Journal hetenként ötször négy oldalnyi terjedelemben jelennek meg, s csak kétszer adnak hat oldalt. Az angol és olasz lapok szintén erősen redukálták terjedelmüket. Már pár nappal ezelőtt a rajnavideki lapkiadók egyesülete megállapodott az áremelésben, s megállapodáshoz csatlakoztak most az összes németországi kiadók.

— Aradiak az orosz harctéren. Az északi fronton harcoló katonáinknak táborából kaptuk ezeket a sorokat:

— A most esontá fagyott s drága magyar vértől annyiszor megáradt kanyargó medű Szereth folyó vadregényes partjai mellett jól megérdemelt pihenőjüket élvezve küldik b. lapjuknak hazavágyódással telt üdvözlőleveleket: Goldner törzserőmester, Márton Sándor önkéntes szakaszvezető, Eich Károly szakaszvezető, Valtior Károly önkéntes káplár, Valásek János, Kraszl József, Scherle Ferenc szani-téz káplár, Messer Sándor káplár.

— Aradfalva felépítéséhez a következő újabb adományok érkeztek a polgármesteri hivatalba: Kovács Rajmundné Varjassy Arpád ravatalára szánt koszoru megváltása fejében 10 korona, Molnár Györgyné gy. i. 10 kor., Konitsek Sándor gy. i. 10 kor., Stampf György gy. i. 20 kor., Aradi kir. közjegyzői kamara gyűjtése 50 kor., Pálmay Lajos dr. gy. i. 100 kor., Drozsnják Gyula gy. i. 970 kor., Dr. Löwinger Miksáné gy. i. 40 kor., 33. gyalogezred ötödik pót századának legénysége gyűjtése 273 kor. 6 fill., Robitssek Agoston gy. i. 42 kor., özv. Boros Bénéne és gyermekei egy Aradfalván építendő „Boros Beni” házra 600 kor., Fényes Dezső gy. i. 100 kor.

— Köszönetnyilvánítás. Özv. Löwinger Ignácné 10 korona adományt juttatott az aradi izr. népkonyhánsk, mely nemeslelkű adományért hálás köszönetet mond a népkonyha vezetőségére.

— Északi fény Abbáziában. Fiuméből jelentik: A földön ezzel kapcsolatosan vasárnap délelőtt Abbáziánál a Monte Maggioron mágneses föntünezvényeket észleltek, északi tényhez hasonló. A szeizmográf-készülék közeli katasztrófális földrengést jelzett.

— Gar el Hama, a diplomás gazember (Az Apolló-színház szenzációs detektívdrámája). Dr. Gar el Hama a leggyalultabb és a legügyesebb gonosztevők egyike. Pár év alatt már ötször látjuk magunk előtt. Látjuk, mint hajta végre a leg rafináltabban kiesztelt büntetést, amit csak az a rattinéria mut fölül, ahogy földközi karmai közül kiskuk, hogy egy idő múlva újra elkaprázta azon az édes-séggel. Gar el Hama legújabb tilmjét nagy sikerrel mutatta be ma este az Apolló-színház. A publikum, amelynek emlékezetében maradtak az előbbi Gar el Hama-képek, szintúgy megtöltötte az Apolló-színház nézőterét s nagy élvezettel gyönyörködött a mestersen megkonstruált detektívdrámában, amelynek művészi kiváltsága a Norvick-fülmgyár érdeme. Mindenben nozzajart az Apolló-színház ma esti új műsorának sikeréhez az a nagyszabású háborús film, amely „Az entente utolsó napjai a

Dardanelláknál” címen kerül bemutatásra. A világháború egyik legjelentősebb fejezetét örökíti meg ez a nagyszerű, értékes kép. Kedden megismétli az Apolló színház az új műsor vetítését.

— Uj Carmi Mária-dráma az Apollóban. Szerdán és csütörtökön mutatja be az Apolló-színház Carmi Mária legújabb alakítását, a „Gyilkos oszlopok” című nagyszabású drámában.

— A orosz hírlapírók és nyomdászok hadmentessége. Pétervárról jelentik: A vesékar mozgósítási osztálya elhatározta, hogy a hírlapírók és nyomdászok a katonai szolgálat alól való felmentésénél ugyanazokat az előnyöket kapják meg, mint a honvédelmi célra dolgozó územek alkalmazottai.

— A Solymosi képvásár bezárása. F. hó 15-én, azaz szerdán este véglegesen bezáródik a Solymosi féle képvásár. A nehéz és kápekre nézve veszedelmes szállítási viszonyokra való tekintettel, a tulajdonos ezúton tudatja a közönséggel, hogy a még fennmaradt képeit minden elfogadható áron eladja.

— Alkalmi olcsó árak a Fischer áruházban. Jó minőségű fehér vagy színes férfi ing darabja 7 korona, egy nyuször kemény kalap 7 korona, fekete finom edelweis harisnya 2.50 kor., gyermek patent és cerna harisnya 1.50 kor.-tól 3 koronáig. Megérkezik a gyönyörű matröz sapkák és leányka kalapok 3 koronától 7 koronáig. Egy férfi vagy női nyers selyem ernyő 7 korona. Fischer Nagy Áruháza. 271

— Gyermek-kocsik, gyermek-székek csakis Fischer nagyáruházában 10 koronától 150 koronáig.

— Uzleti könyvek, u. m. strazzák, főkönyvek és irodai cikkek Kerpeinél. 247

— Fűtsünk papírral! A drága fűtőanyag mellett sokat megtakarítunk, ha a tüzelésnél olcsó hulladék papírt használunk. Ezen hulladékpapír kb. 50 kilós bálákban csomagolva kapható: bálanként 2 koronáért az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

KÜZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az Országos Gazdasági Egyesület igazgató-választmányának kiküldöttjei: Sággy Gyula, Matta Arpád, Baliczey Géza, Bolla Mihály, Wittmann János, Jeszenaky Pál Rubinek Gyula szerdán voltak Orszáralcsaky Miklós alelnök vezetése alatt Ghillány Imre báró földmívelésügyi miniszternél. A küldöttség célja az volt, hogy a tengeri kérdésben a gazdák óhaját tolmácsolja. A földmívelésügyi miniszter közölte a küldöttség tagjaival az eddigi intézkedések indító okait, az eddigi intézkedések eredményeit és azt, hogy a készletekből mely címekre történt kiutalás. A jelen volt választmányi tagok e közléseket tudomásul vették és bárha több gondolatot vetettek fel a mostani bajok orvoslására, maguk is megállapították, hogy mert a kormánynak minden érdeket egyenlő és igazságos mértékkel kell mérnie — esidőszertint lehetetlen a közérdek sérelme nélkül lényeges változtatáso-

kat tenni. Miután egyes lapok az O. M. G. E. választmányának a földmívelésügyi miniszternél való eljárását az O. M. G. E. legutóbbi ülésén történt felszólalásokkal hozták kapcsolatba — konstatáljuk, hogy ezeket a felszólalásokat a választmány tagjai közül senki sem hozta szóba, senki semmitőle panaszt senki ellen nem tett.

Nyomtatvány rendelők

szives figyelmébe ajánljuk, hogy szükségleteikről idejekorán gondoskodni sziveskedjenek, amennyiben később a — papírárak rendkívül emelkedésére való tekintettel — kénytelenek leszünk mal árainkat aránylagosan emelni.

A családok védelme.

(Hadbiztosítás a bevonult katonák részére.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Arad, március 13

Kintzig János főispán és Varjassy Lajos polgármester, akik minden közérdekű doigot meleg szeretettel karol fel, elrendelték, hogy a városházán a polgármesteri hivatalban, Csáby Istvánnál az alábbi feltételek mellett hadbiztosításokat köthessenek. Tudniillik az Augusztus gyorssegélyalap egy minden tekintetben hézagpótló jótékony intézménnyel pótolta ki széleskörű tevékenységét. Katonák részére, akik a harctéren vannak, vagy a harctérré mennek, biztosító intézetet szervezett, melylyel lehetővé tette, hogy az esetleges hősi halált haltak hozzátartozói oly tőkénen jussanak, mely életfenntartásuknak további alapja lehet.

A hadbiztosítás legfontosabb alapelveit a következőkben ismeretjük:

A hadbiztosításnak orvosi vizsgálatra nincs szüksége, ennél fogva a már hadbavonult katonát is bejelentheti biztosításra a család, a munkaadó, vagy a község.

A biztosítás a bejelentésnek és a díj egyidejű lefizetésének napján kezdődik és egy évig érvényes. A biztosítási összeg a biztosítottnak ezen egy éven belül halála esetén azonnal kifizetetik, akár a háborúban esett el a biztosított, akár sebesség, vagy betegség folytán, akár pedig fogságban, vagy hazatérés után hal meg.

A biztosítási összeg a bejelentés alkalmával pontosan és változatlanul megállapítottatik. Minden család az első perctől fogva tisztán és világosan tudja, hogy a bekövetkező szomorú esetben milyen összeget kap kézhöz azonnal a biztosított halála után. A biztosított összegből levonás nem történhetik és a díj fizetés sem emelhető utólag.

A díjösszeg hivatalos katonák és (a 12 évi szolgálati kötelezettség alatt álló) tartalékosok biztosításáért a biztosított összeg hét százalékát, katonarvosok és egészségügyi, valamint tréncapatokhoz tartozó katonák biztosításáért 5 és fél százalékot és mindennemű népfelkelők, tehát a háború kezdete óta besorozott és behívottak biztosításáért is 4 és fél százalékot tesz ki.

Például, ha egy népfelkelő katona családja a hadbiztosításért 4 és fél százalék díjat fizet, tehát 45 koronáért 1000 korona összeget biztosíthat, 90 koronáért 2000 koronát és így tovább.

El díjon kívül semmiféle mellékletéket fizetni nem kell; a törvényes bányajuttatást a társaság fizeti.

Ha egy év múlva, amikor a biztosítás leteik, a háborúnak még nincs vége, szabadságában áll a biztosítottak a hadbiztosítást ugyanezen feltételek mellett még egy évre meghosszabbítani és ez a joga akkor is fenntálik, ha az első év lejáratakor súlyos beteg vagy sebesült.

Eddig már több mint 150 000 család vette igénybe a hadbiztosítás e védelmét és igen nagy azoknak a száma, akiket a kifizetett biztosítási összeg mentett meg a nyomzó szükséglettől. Az elesettek hátramaradtai ezzel az összeggel bírták csak megtartani földjüket, vagy területüket és nagyon sok szegény özvegy teremtett magának a hadbiztosításból kifizetett pénzzel új megélhetési módot, melylyel magát és gyermekeit tisztességesen fentartathatja.

A háború után minden szerencsésen hazatért biztosítottak módjában fog állani, hogy hadbiztosítását rendes életbiztosítássá változtassa és ha ezt megteszi, ekkor a hadbiztosításért befizetett díj fele visszatérül olyképen, hogy egyenlő részekben levonódik a rendes biztosítás egész tartamán át fizetendő díjakból.

A hadbiztosítás feltételei tehát egyszerűek és világosak, a díja olcsó és nagy előnyökhöz juttatja az érdekelteket. A hadbiztosítás szükséges védelem minden katona családjára számára.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Vasárnap, 1916. évi március 12-én:

A) Bérlet. A) Bérlet.

Zsuzsi kisasszony.

Operette 3 felvonásban.

Kezdete este fél 8 órakor.

reklám szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTÉR.

APOLLO SZÍNHÁZ.

Március hó 14-én, kedden
szenzációos aktualitás:

Az entente utolsó napjai a Dardanelláknál.

Eredeti helyszíni felvétel, II. kladmány
2 részben.

A Nordisk Films Comp. ujdonsága:

Dr. Gar El Hama,

a diplomás gazember ötödik kalandja
3 felvonásban.

Főszereplő: AGA HERTEL.

Az előadások 5, 7 és 9 órakor kezdődnek
és nem folytatólagosak.

Nyomtatványok

osinos kivitelben készülnek az Aradi
nyomda részvénytársaság nyomdájában.

Matteine-féle

patkány- és egérintás

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintáshoz ajánlok patkány- és egérintősz-bacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintő-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintősz bacillus árai:

1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3-600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine“

vegyészeti laboratórium

Arad, Boros Beni-tér 1. szám.

Telefon 10-45. 22

Rózsaburgonya, Házi-szappan, Zöldség, Vöröshagyma, Zsir, szalonna

kapható (wagontételenként előnyös árajánlat)

Kalmár Endre

cégnél

Arad, Arpad-tér 5. szám.

Városi és megyetelefon 670.

A szájüreg desinfectálásánál, valamint a torekbetegséget előidéző

bacillusok előlésénél, amely különösen gyermekeknél rendkívül fontossággal bír, mint feltűnően hatásos szer, seholsem nélkülözhető a **Formodor tablettá.**

Egy üveg 50 tablettával, 2 korona 50 fillér.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget desinfectálja, utólsó igen kellemes. Ára egy porcellán-szelencének 60 fillér.

Fejkorpát

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedüli ilyen szer, a világhírű „Krovil“ korpakendőcs.

Ára egy tégelynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

Gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Bóna a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerősítő szer, linom fűszeres ízű, szonigító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepsin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepsin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

„HUNNIA“ női kalap szalon.

A nagyérdemű Hölgyközönség szives tudomására hozom, hogy a legújabb nyári eredeti berlini és bécsi modellek nagy választékban megérkeztek. Gyászkalapokban állandó nagy raktár. Alakításokat eredeti modellek után a legjutányosabban készítik. Továbbra is szives pártfogásukat kérve, vagyok teljes tisztelettel a „HUNNIA“ női kalap szalon tulajdonosnője Arad, Forray-utca 3. szám.

Jól jövedelmező

Vállalat

500 koronával átvehető.

Cím: Kossuth-utca 33. 1882

Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására hozni, Aradon a Lázár Vilmos-utcában (Földes palota) egy a mai kor kívánalmainak minden tekintetben megfelelő

Cipész-üzletet nyitottunk,

ahol a legmodernebb férfi-, női cipőket készítünk. Szakismeretünk arra bátorít, hogy a n. é. rendelőinket fényesen kielégíthetjük. 1837

Cipő felsőrész elkészítése és javítások pontosan és gyorsan eszközöltnék.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyunk kitűnő tisztelettel

Stefán és Virág.

Április 1.

az új évnegyed kezdete közeledik!

Ez alkalomból értesítem Arad újságolvasó közönségét, hogy helyben, a Zrinyi-utcában levő hírlap-irodám, melyet „Az Est boy-vállalat, hírlap- és hirdetési iroda” címen vezetek, felvesz

előfizetést

hirdetést

az összes magyar- és külföldi lapok részére. bármilyen magyar- vagy külföldi könyvet raktáron tart, illetve a legrövidebb idő alatt megkaphat. — A nagyérdemű közönség szives pártfogását kéri:

BARNA BÉLA,

„Az Est” főbizományosa. Az ált. beszerz. r. t. bizományosa. — Telefon 398. sz.

Rum — likőr

essentiák és compositiókban

állandó nagy raktár.

Saját véd- „Rumarom”

jegyzett 50 filléres levegekben, mely 2 liter finom tearum készítéséhez elegendő, mindenütt kapható. 502

Nagyban kapható:

Szemző Armin

arúigynökségénél, Arad. telefon 592.

FOG. MOHR JEANNETTA

VIZSG. FOGTECHNIKUSNO

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em. egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtermet** nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem betegemet, oghuzás teljes érzéstelenítéssel (fagyasztás utján.) Aranyhidak, aranykoronák, mindennemű kaucuk fogazatok, szájpadiás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amalgám, porcellán és cement tömések (plombák), mérsékelt díj-szabas mellett készíttetnek. Bécses pártfogását kérve tisztelettel **Mohr Jeannetta**, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 2—7-ig. Vidékiek 24 órán belül kielégíttetnek. 1271

Két belga ló eladó.

Saját termésű

fűzfavesszők

jutányos árban kaphatók

MANDL ZSIGMOND

cégnél Makón. 828

URANIA SZINHÁZ.

Nagy fantasztikus bűnügyi dráma:

Svengáli.

Szőlő oltvány eladó!

Rendkívül szép példányokban, két éves prima, dus gyökerez, iskolázott fás oltvány, pótláshoz igen alkalmas; nagyban és kicsinyben kapható a következő fajokban míg a készlet tart: **Mustos fehér, Kadarka, olasz Rizling, fehér rózsza (erdélyi), turmint, mézes-fehér, Szlankamenka, Kövidinka és Schas lass fajokban, Passatutti.** Megtekinthető szőlő telepemen Arad, Zeidótemető-utca 5. szám, valamint Mészka-Magyarad állomáson, hol előjegyzések is elfogadtnak.

Sóltz Gyula,

szőlőbirtokos. 1062

Keveset használt

de teljesen üzemképes, 4 darab szalmaprés

kézihajtásra, azonnal

eladó.

Nemes Kálmánnál

Makó. 1407

Pénztárnoknő

komoly nagyobb vállalatnál belépésre

kerestetik.

Fizetés havi 100 korona, 1000 korona óvadék szükséges készpénzben, vagy elfogadható értékpapírban. Ajánlatok „Pénztárnoknő” jelige alatt a kiadóhivatalba kéretnek. 1490

Szöllőkaró

Hasított tölgyfa szöllőkaró I. és II. osztályu, 7 láb, 2.20 m. hosszú, kitűnő tölgyfa-minőségben megrendelhető.

Holländer Ig. és Fia

cégnél Aradon

Szőlőkötöző

nemes fűzavessző

nagy mennyiségben kapható

Stefánutz János

plébánosnál, Mondorlakon.

Vilamos megálló előtt. Kísérő mellett szállítható bármely vilámmal. 1398

